

Розробка тестових завдань для розвитку і контролю умів англомовного аудіювання у вищому навчальному закладі

У статті зроблений стислий огляд основних теоретичних засад розробки тестових завдань з аудіювання; наведені приклади тестових завдань різних форматів; пропонується алгоритм розробки тестових завдань з аудіювання, який пояснюється та ілюструється прикладами завдань.
Ключові слова: тестові завдання; контроль та оцінка; аудитивні уміння.

О. Г. Квасова. Разработка тестовых заданий для формирования и контроля умений англоязычного аудирования в высшей языковой школе

В статье кратко изложены теоретические основы разработки тестовых заданий по аудированию; приведены примеры тестовых заданий различных форматов; предлагается алгоритм разработки тестовых заданий, проиллюстрированный примерами заданий.

Ключевые слова: тестовые задания; контроль и оценка; аудитивные умения.

O. G. Kvasova. Developing Listening Test Tasks for Students of Tertiary Linguistic School

The article presents a brief overview of principles underlying the listening test tasks development; offers samples of listening test tasks of various types; contains an algorithm to develop listening test tasks as well as illustrations of its implementation.

Key words: test tasks; assessment; listening skills.

На тлі поширення міжнародних зв'язків нашої країни значно підвищилась кількість особистих контактів її громадян, для успіху яких неабияке значення має розвиток умів сприймати на слух і розуміти іншомовне мовлення. Відповідно до цього соціального замовлення сучасні програми іншомовної підготовки фахівців у мовній та немовній галузях [5; 6] побудовані з урахуванням вимог до рівнів володіння аудіюванням, запропонованих у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти: вивчення, навчання, оцінювання (ЗЄР) [1]. У вагомій частці підручників, що використовуються сьогодні, зокрема у мовній вищій школі мета розвитку аудитивних умів знаходить втілення у відповідних комплексах вправ, які передбачають як власне формування, так і контроль та оцінку (КиО) умів іншомовного аудіювання. Так, автентичні навчально-методичні комплекти (НМК) містять численні вправи на аудіювання як у книжці для студента, так і в робочих зошитах; завдання для перевірки аудіювання під час підсумкового або рубіжного контролю містяться у збірці тестів, що є дуже зручним у користуванні й економить зусилля і час викладачів.

Досвід свідчить однак, що не всюди і не завжди є нагода користуватися «готовими» завданнями для аудіювання: це може бути брак автентичних посібників у деяких ВНЗ або незадоволення тим, що вони пропонують там, де є можливість їх використовувати. Це незадоволення стосується змісту аудіоповідомлень (неактуальна або непридатна для навчання в університеті проблематика) та/або рівня складності завдань до вправ (як правило, досить низький), які не враховують соціальні та навчальні контексти саме нашої країни. Так чи інакше кожний викладач час від часу відчуває бажання підготувати й використовувати власні завдання для розвитку умів аудіювання з урахуванням уподобань, інтересів, рівня інтелектуального і комунікативного розвитку певних студентських колективів. Саме тому **метою статті** є представити основні положення щодо розробки завдань для формування та КиО умів аудіювання.

Навчання і КиО аудіювання невід'ємно пов'язані один з одним. Оскільки аудіювання є рецептивним видом мовленнєвої діяльності, то неможливо побачити і дослідити безпосередньо, як реалізуються процеси сприйняття та обробки/розуміння аудіоповідомлення кожним окремим індивідом. Продуктом розуміння аудіотексту є умовивід, зроблений слухачем, про що слухач може подати сигнал у певній вербальній чи невербальній формі. З огляду на зазначене, весь процес навчання аудіювання може бути представленим як цілеспрямоване виконання завдань з прослуховування аудіоповідомлень і наступна перевірка розуміння для отримання індикаторів успішності цього розуміння.

Як у навчанні аудіювання, так і перевірки розуміння прослуханого досить зручним і практичним засобом визнані тестові завдання. Звичайно, перевірити розуміння змісту аудіоповідомлення можна й усно – шляхом постановки конкретних та/або дискусійних запитань. Проте практикам відомо, що фронтальний спосіб перевірки не дає можливості чітко визначити індивідуальний рівень розвитку аудитивних умів кожного студента. Необхідність виконати тестове завдання самостійно і бути об'єктивно оціненими активізує увагу, оперативну пам'ять та інші психічні механізми тих, хто навчається.

На користь застосування тестової форми у КиО умів аудіювання свідчить і те, що сучасні школярі і студенти є вже досить обізнаними у найбільш поширених тестових форматах. Вони мають досвід і володіють стратегіями виконання тестових завдань різних типів і спрямо-

ваності на перевірку різних видів мовленнєвої діяльності. Тестування вже настільки глибоко увійшло в усі сфери сучасного життя, що сприймається молоддю як звичне та природне.

Обираючи тестовий спосіб для КіО аудитивних умінь студентів, викладач, у свою чергу, повинен бути обізнаним у тому, як розробляти якісні тестові завдання і як готувати студентів до їх виконання [3; 4]. Поряд із ознайомленням з основами тестування викладачеві слід звернутися до документів, які мають нормативний (Програма) та рекомендаційний (ЗЄР) характер. В останньому з них зазначено, що користувач мовою має сприймати на слух і розуміти усне мовлення однієї або кількох людей у розмаїтті форм: у запису (повідомлення (інформація, застереження), зроблені дикторами у публічних місцях; радіо- і телепередачі, передані засобами масової інформації (ЗМІ), включаючи фільми, інші аудіозаписи) і «наживо» (цілеспрямоване прослуховування мовлення (у театрі, на лекції, зборах) або випадкове/ненавмисне сприйняття на слух розмов інших людей) [1].

У цьому ж документі узагальнені цілі прослуховування мовлення ІМ, а саме: для розуміння основного змісту (*gist*); специфічної інформації (*specific information*); детального/повного розуміння (*detailed understanding*) та розуміння неявного/скритого смислу повідомлення (*implications*) тощо [1], а також представлені шкали дескрипторів, у яких охарактеризоване кожне із зазначених цільових умінь у відповідності до рівня володіння мовою від А1 до С2. Викладачеві, що ставить собі за мету розробити тестові завдання для КіО умінь аудіювання, слід ретельно ознайомитися з ними для повнішого уявлення про можливі аспекти перевірки розуміння сприйнятого на слух.

Окрім власне інвентаря умінь, що їх слід розвивати на певному етапі навчання у мовній школі, розробникові тестових завдань з аудіювання необхідно враховувати якісні та кількісні параметри, що характеризують текст для аудіювання. До них відносяться:

- тематика/проблематика тексту, її відповідність фоновим знанням і віковим та/або майбутнім професійним потребам студентів;
- тип дискурсу, до якого належить текст (об'ява, лекція, інтерв'ю тощо);
- лінгвістична складність тексту (лексична, граматична) та його риторична організація;
- «технічні» характеристики тексту (обсяг і тривалість звучання, темп мовлення, інтонаційна оформленість, наявність акценту тощо);
- умови презентації тексту (наживо, в аудіо-/відеозапису, якість запису, кількість прослуховувань тощо) [7].

Саме поступове ускладнення характеристик текстів забезпечує розвиток умінь аудіювання з різною метою і глибиною розуміння. Зауважимо, що стрижневим для

розробника тестових завдань для КіО умінь аудіювання є питання відбору текстів. Сьогодні кожний бажаючий має доступ до різноманітних джерел: радіо, телебачення, Інтернет, зокрема, подкастів (дивіться список джерел у додатку до статті). Наявність великої кількості джерел, однак, не полегшує вирішення проблеми відбору текстів, оскільки останній передбачає всебічне урахування усіх необхідних чинників, про які йшлося вище.

Після відбору аудіотексту, який відповідає усім вимогам, тестологові/викладачеві слід визначити, який з існуючих тестових форматів слід застосувати, розробляючи тестове завдання. Серед існуючої безлічі тестових методів для перевірки умінь аудіювання найбільш поширеними А. Х'юз вважає множинний вибір (*multiple choice*), заповнення пропусків (*gap filling*), перенесення інформації (*information transfer* або *table completion*), нотування (*note taking*), частковий диктант (*partial dictation*), транскрибування (*transcription*) [9, с.138-139, 161-162]. Додамо до цього списку визначення правильних/неправильних тверджень (*True / False*) та короткі відповіді на запитання (*Short answer questions*). Очевидно, що для перевірки вміння розуміти загальний/основний смисл повідомлення найбільш придатним видається формат правильні/неправильні твердження, для перевірки розуміння деталей повідомлення – множинний вибір, заповнення пропусків та короткі відповіді на запитання, а для перевірки вміння вилучати специфічну інформацію – перенесення інформації, нотування і частковий диктант.

Проти буквального розуміння подібних тверджень застерігає відомий тестолог Г. Бак, який пише: «Слід бути дуже обачними, перш ніж категорично стверджувати про те, що той чи інший тестовий метод служить для перевірки лише певного вміння. Розуміння почутого завжди задіює увесь діапазон лінгвістичних знань і вміннєв смислової обробки почутого, включаючи фонологічні, лексичні, синтаксичні, дискурсивні чинники, а також вміння робити умовивід/висновки на основі отриманої інформації ...». Це, однак, зовсім не означає, що неможливо спрямувати тестове завдання на перевірку певного вміння. «Ми просто зробимо наголос на тому, що вважаємо вагомим у даному випадку» (Buck 2001: стр.132).

Наведемо приклад розробки трьох тестових завдань до одного й того ж аудіоповідомлення – коротенького відеосюжету новинного телеканалу Euronews. Метою кожного із тестових завдань є перевірка різних умінь: завдання «правильні-неправильні твердження» спрямоване на перевірку розуміння загальної інформації; тестове завдання «короткі відповіді на запитання» – на розуміння деталей повідомлення, а завдання «завершення речення» – на вилучення специфічної інформації. Нижче наводимо скрипт повідомлення, а після нього й власне тестові завдання¹.

¹ Завдання, що наводяться, розроблені спільно з Р.І.Вікович у межах дисертаційного дослідження [2].

Task: Watch the news item about an archaeological find in Germany and do the test tasks that follow.

Roman bronze horses's head found in Germany

(Euronews, September 2, 2009)

Transcript

(Voiceover) A life-sized bronze horse's head has been found at the bottom of a well in Germany which, archaeologists believe, could have come from a statue of the Roman Emperor, Augustus. The cast-bronze head, which weighs 25 kilos, is one of the best preserved Roman bronzes in the world and suggests the Romans had a much more established presence in ancient Germany than historians have thought.

The discovery was made at a site near the town of Waldgirmes in the central German state of Hessen – 40 kilometres more to Frankfurt.

Archaeologists have been excavating a former Roman town there since 1993. Recently they found what is believed to be the foot of the figure once mounted on the horse. The horse's head is particularly significant as it is extremely well preserved.

(Eva Kuhe-Horman, Hesse's State minister of science (translation)) We really have found something that does not exist anywhere else in this form and this quality. It is in such good condition because it was found in a well. It was preserved decently by the water than it wouldn't have been by air or if it had been somewhere else.

(Voiceover) Experts believe the statue represents a famous and important man – a general perhaps or a former military leader, politician. The foot discovered near is embedded in a sandal indicating the warrior's status as a senator, which some archaeologists believe could be that the statue depicts Emperor Augustus himself.

(Egon Schallmayer, Professor of Archaeology) The importance of this discovery lies in the fact that there has been nothing like that found on Germanic grounds before. These relics could be classified as artifacts from the high art of Roman empire around the time of Christ.

Approximately 50 centimetres long, the head was once adorned with gold leaf. It was intricately carved with a depiction of Mars – the god of war – on the horses halter.

Task 1 (True / False)

Mark the statements as true (T) or false (F) according to what you have heard (5 points).

1. The finding proved the long-term Roman presence on German territory.
2. The horse's head was found during a construction of a new town.
3. But for being kept in water, the artifact wouldn't have survived.
4. The status of the horseman was determined by his footwear.
5. The finding dates from the first century BC.

Task 2 (Short answer questions)

Answer the questions (1-7) below in a maximum of three words (7 points). Write your answers next to the questions:

1. What is the finding made of?
2. How far from Frankfurt was the horse's head found?
3. Since when have the excavations in the area been carried out?
4. How much does the horse's head weigh?
5. How large is the horse's head?
6. What was it originally decorated with?
7. What was the name of the horseman?

Task 3 (Statement completion)

Complete the statement in no more than 10 words (2 points):

The horse's head is unique because _____

У наведених завданнях, як бачимо, щоразу наголос робиться на перевірці певного аудитивного уміння, що й обумовлює вибір того чи іншого тестового формату. Ці приклади, однак, не дають повного уявлення про те, що саме і в якому порядку слід робити викладачеві, щоб розробити тестове завдання. Зупинимось на конкретнішому висвітленні кроків розробки тестових завдань у вигляді алгоритму.

АЛГОРИТМ

розробки тестових завдань з аудіювання

1. Відбір аудіотексту згідно з вимогами Програми щодо певного етапу навчання ІМ взагалі та аудіювання, зокрема.

2. Опрацювання обраного тексту через визначення смислових інформаційних вузлів тексту (*text mapping*). Задля цього:

2.1. Прослухайте текст 2-3 рази, не більше. Це необхідно для того, щоб бути у рівних умовах з тим, хто буде вирішувати тестове завдання. В жодному разі **НЕ ЧИТАЙТЕ СКРИПТ** тексту, навіть якщо він є у наявності.

2.2. У вільній формі запишіть до 20 слів про те, що Ви запам'ятали при прослуховуванні тексту.

2.3. Зіставте свої нотатки з нотатками, зробленими двома-трьома Вашими колегами. Спільне у них й відображає основні поняття, основний зміст тексту.

2.4. Визначте слова, що використані Вами і Вашими колегами для відображення основних понять. Ці слова-синоніми можуть бути використані Вами при розробці завдання – формулювання запитань/тверджень тощо.

2.5. Вирішіть, перевірку якого актуального аудитивного уміння можна здійснити на основі опрацьованого Вами тексту. Оберіть тестовий формат.

3. Розробка тестового завдання. Підготовка ключів.

3.1. Запросіть кілька інших колег або студентів вирішити його. Зіставте результати пілотування. З'ясуйте у тих, хто виконував завдання, з якими трудно-

щами вони зіткнулися (незрозуміле формулювання завдання, спосіб виконання тощо).

3.2. Зробіть аналіз пілотованого завдання. Упевніться в тому, чи дійсно завдання перевіряє саме те уміння, яке Ви планували перевірити.

3.3. Модифікуйте завдання і зробіть ще одне пілотування. Відмовтеся від завдання, якщо покращити його неможливо.

3.4. Зробіть остаточну перевірку коректності рубрики, запитань, тверджень, опцій тощо, а також орфографії, пунктуації та розташування на папері.

Проілюструємо наведений вище алгоритм прикладом розробки тестових завдань різних форматів на основі одного й того ж аудіотексту.

Task: Listen to the news item and render its content in no more than 20 words.

Japanese disasters hit UK car production

(BBC Learning English, Words in the News, 6th April 2011)

Tapescript:

The Japanese car maker, Honda, says it plans to reduce the number of cars made at one of its UK factories. This is due to a parts shortage following the recent earthquake and tsunami in Japan. The 3,000 workers at the plant will remain on full pay, Mark Gregory reports.

Honda says it's cutting production at its Swindon plant, in southern England, by 50% from next week, as it grapples with shortages of key components from Japan.

Wide swathes of Japanese industry are working at well below full capacity due to power shortages, following the nuclear accident in Fukushima. The earthquake and tsunami devastated a region that's home to some key parts suppliers to the motor and electronics industries. The effect is being felt in the supply chains of many companies around the world, not just in Japanese ones, that rely on Japanese made components.

The problem's been exacerbated by the prevalence of so-called 'just-in-time' production systems, where manufacturers don't keep large stockpiles of parts on-site. Instead, they rely on timely deliveries made just before the parts are needed, more efficient when things are going well, but prone to disruption if the parts don't arrive on time.

Отже, аудіотекст прослухано й опрацьовано чотирма викладачами англійської мови, які після прослуховування занотували основний зміст тексту за допомогою ключових слів. Нижче наведені їх нотатки, у яких напівжирним шрифтом, курсивом та підкресленням визначено спільні поняття, які й є ключовими в обраному тексті.

1. **problems**, British car industry, shortage of *Honda* spare parts, supplies **cut by 50%**, earthquake and tsunami, **on-time delivery**
2. Southern England, **reduced**, production of cars, shortages of key components, power shortages, earthquake and tsunami, **problems**, supply chains breakdown, "just-in-time" production systems

3. *Honda*, Japan disaster hit world car production, shortage of power supply, production **reduced by 50%**, **depend on** Japanese spare parts

4. accidents on Fukushima, world companies **relied on** components, cut production by 50%, **problem**, exacerbated, just-in-time production systems, **on time**, prone to disruption.

Нижче ми наводимо ключові поняття, які узагальнено навколо ключових питань, висвітлених у повідомленні.

- **What?** – problems in Honda car industry/ production of cars/ world companies/ production reduced/ cut by 50%
- **Where?** – British/ Southern England
- **Cause of problem 1?** - shortage of spare parts/ parts/ key components/ components
- **Cause of more global problem?** - power shortage in Japan/ shortage of power supply, earthquake and tsunami, accident on Fukushima
- **Cause of problem 1 again?** on-time delivery, supply chains breakdown, "just-in-time" production systems, depend on just-in-time production systems, on time

Ключові або вузлові питання окреслюють смислову мапу тексту. Згідно з уже цитованим у цій статті Г.Баком, вони передають так звану необхідну інформацію. «Саме на ній фокусує свою увагу тестолог, визначаючи одне чи кілька умінь, які хоче перевірити; саме вона допомагає тестологові зробити висновок, чи правильно зрозумів текст тестований» (Buck 2001: стр. 129).

Наведемо, зрештою, і власне тестові завдання, розроблені нами на основі тексту *Japanese disasters hit UK car production* у відповідності до запропонованого вище алгоритму.

True / False

You are going to hear a BBC news item about the effects of Japanese disaster on world car production. Mark the statements as true (T) or false (F).

1. The car factory in the UK cut its production shortly after the earthquake.
2. After the disaster Japanese car industry is out of action.
3. Japanese car production worldwide is reduced due to the supply chains being broken.
4. Japanese key parts suppliers are closed down because of nuclear hazard.
5. "Just-in-time" delivery scheme proved to be unreliable.

The Key: 1 – F; 2 – F; 3 – T; 4 – F; 5 – T

Short answer questions

You are going to hear a BBC news item about the effects of Japanese disaster on world car production. Give answers to the questions below in no more than THREE words.

1. Where is the car factory described situated?

2. By how much will the car production be reduced?

3. What caused cutting Japanese cars production worldwide after the earthquake and tsunami?
4. What is putting Japanese car factories out of action now?
5. What production system proved unreliable?

The Key:

1. (the) UK/ (Southern) England/ Swindon;
2. (by) 50%/half;
3. parts/(key) components shortage(s) / shortage(s) of parts/(key) components / supply chains disruption
4. power shortage(s)/ devastation
5. just-in-time

Multiple choice questions

You are going to hear a BBC news item about the effects of Japanese disaster on world car production. Choose the best answer A, B or C to questions (1-3) below.

1. A UK-based Honda car factory will ...

- A close down next week
- B halve its production
- C reduce 3000 workers

2. Supplies problems are caused by ... in Japan.

- A nuclear accident and hazard
- B earthquake and tsunami
- C devastation and power shortage

3. Manufacturers worldwide tend to ...

- A receive parts when in need
- B store parts in big quantities
- C depend on parts made on site

The Key: 1 – B; 2 – C; 3 – A.

Summary completion

You are going to hear a BBC news item about the effects of Japanese disaster on world car production. Fill in the gaps (1-4) with one or two words. There is one example (0) at the beginning.

Honda says it's cutting car production (0) at its UK-based factory by 50% from next week because of shortages of _____ (1) from Japan.

After the disaster Japanese industry cannot work at full capacity due to _____ (2).

The devastation caused by the earthquake and tsunami resulted in disruption of _____ (3) of many world companies that rely on Japanese made components.

The prevalent production system accepted worldwide relies on _____ (4) which proved inefficient in the time of difficulty.

Score: 4 points

The key: 1 – key components;

2 – power shortage(s);

3 – supply(ies) chain(s);

4 – timely/ on time / just in time delivery

Ретельний аналіз і порівняння представлених завдань допоможе читачеві глибше зрозуміти принципи розробки тестових завдань та успішно застосовувати їх під час навчання та КіО аудіювання.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Вікович Р. І. Методика навчання студентів мовних спеціальностей аудіювання англомовних теленовін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Вікович Рокосоляна Ігорівна ; Київ. нац. лінгв. ун-т. – К., 2012. – 21 с.
3. Квасова О.Г. Основи тестування іншомовних навичок і вмій/ Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ленвіт, 2009. – 119 с.
4. Квасова О.Г., Гнаповська Л.В. Як готувати учнів до тестування вмій рецептивних видів мовлення// Іноземні мови. – 2008. – № 1. – С.10-19.
5. Програма з англійської мови для університетів/інститутів (п'ятирічний курс навчання). – Вінниця: Нова книга, 2001. – 245 с.
6. Програма з англійської мови для професійного спілкування. – К.: Ленвіт, 2005. – 119 с.
7. Alderson J.C. et al. Analysing Tests of Reading and Listening in Relation to the Common European Framework of Reference: The Experience of the Dutch CEFR Construct Project // Language Assessment Quarterly, 3(1), 2006. – P. 3-30.
8. Buck, G. (2001). Assessing listening. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 274 p.
9. Hughes, A. Testing for Language Teachers. – Cambridge University Press, 1989. – 172 p.

Додаток

Електронні адреси сайтів, що містять аудіофайли, придатні для розробки завдань для навчання та КіО аудіювання у вищій мовній школі

<http://www.bbc.co.uk>

<http://www.bbc.co.uk/radio>

<http://www.bbc.co.uk/radio4>

<http://www.bbc.co.uk/radio4/programmes/formats/bulletins>

<http://www.bbc.co.uk/radio4/features/womans-hour/archive>

<http://www.bbc.co.uk/programmes/b006qps9> (You and Yours)

<http://www.bbc.co.uk/programmes/b006slnx> (Feedback)

<http://www.bbc.co.uk/programmes/b006qj1q> (From our own correspondent)

<http://www.bbc.co.uk/programmes/b006r5jt> (The Film Programme)

<http://www.bbc.co.uk/programmes/b007vzr2> (Afternoon Reading)

<http://www.bbc.co.uk/programmes/b006qgvj> (Any Questions)

<http://www.bbc.co.uk/programmes/b006qmmj> (Any Answers)

<http://www.bbc.co.uk/programmes/b00jkr1q> (The Report)

<http://news.bbc.co.uk/today/hi/default.stm>

<http://www.bbc.co.uk/cbbc/> (Children's BBC)

<http://www.bbc.co.uk/iplayer/cbb>

Отримано 9.11.12.